

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Gyermekek a vagonfaluban*

Forrás:

Népszava

3p

1920. X. 17.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

362.74

Hely

Idő

"1920"

Személy

Helyszám

Gyermekek a vagonfaluban.

* * *

Több mint 1000 menekült gyermek a fővárosi vagontelepeken. — Nedvesség, betegség. — Erkölcsi züllesztés veszedeleme.

Reggeli szürkületben már köd üli meg az utcákat, egy gyermekrendőrségi patronesz társaságában érkezünk ki a nyugati pályaudvar vagonfalujába. Csipős hideg a reggel, szellője nyugtalanul siklik el az emberlakta hosszú kocsisírokon. A cellák még zárva vannak, itt meg ott csöndes nyikorgással gördül felre egy-egy toloajtó, fásult, fázós arcok jelennek meg és lassan-lassan megindul a zümmögés, ébred a vagonfal. Gyerekhangok csendülnek meg, hangos lesz tőlük a legtöbb vagon és amint sürgős-forgás támad a háromlépcsnyi széles „utakban”, gyerekek bujkálnak ki, vizért szaladnak, fázva ugrádoznak rongyos kis condráikban. Ezek is szomorú emberek szomorú gyerekei. Legtöbbjük élete ugyancsak háborús élet, egyebet azt, ami gyermeki örömeiket jelentett — ők nem ismerik, de annál jobban a nélkülözést, a szülők gondterhes arcát és ezek a gyerekek még a megdöbbentő üdöztetések rémületeit is. A háborúcsinálók vérbüneinek legszínalmasabb áldozatai a gyermekek. Hogyan élnek a vagonlakók gyermekek?

Egy kis statisztika.

Szeptember végén — így kapom a fölvilágosítást — a gyermekrendőrség népszámlálást rendezett a főváros határában belül lévő vagontelepeken. Találtak a ferencvárosi pályaudvaron 56 családot 96 gyermekkel, a kőbányai alsópályaudvaron 85 családot 192 gyermekkel, a nyugati pályaudvaron 255 családot 566 gyermekkel, a józsefvárosi pályaudvaron 26 családot, 62 gyermekkel, a Császárfürdőnél 27 családot 47 gyermekkel, a keleti pályaudvaron 20 családot 47 gyermekkel. Ezek a számok azonban folytonosan változnak, fájdalom, több az új menekült, mint az, aki innen elszabadulni tud. A nyugati pályaudvaron, ahol

vagyunk, az „utcasorok” végén frissen érkezett vagonok vannak, egyik-másik „utcasor” zajos lökésekkel megindul, tolatnak. Ilyenkor a szerencsésebbek vagonjait kapcsolják ki, ezek már kaptak lakást. *Lakás, emberi lakás*, ez itt mindenki legszebb vágya, tündéri álomképe.

„Családi tűzhelyek.”

Néhány esetet sorolunk föl a látottak közül. Beszéljenek azok a többi helyett. A vagonokba száz részen kandikál be a külvilág, némelyiken nagyobb hasadékok, csak az imádság tartja össze a kalyibát. Összekapkodott, kopott, töredezett butorok egymás hegyin-hátán. *A menekültek legtöbbször többgyerekes munkáscsalád. De az „uri” menekültek sorsa sem X X jobb.*

(Nyolc gyerek.) A vagon ajtajában apró gyerekek ülnek és a leeresztett falépcső alján a többi. Rongyos, meztelenségű cipős apróságok, úgy fogadnak bennünket, mint akik már megszokták az efféle látogatásokat.

— Hol a mamátok, gyerekek?
— Bent a kocsiban — mondja a nagyobbik fiú —, az ágyban. Beteg.

Főlkapaszkodom a lépcsőn. Nyolc apró gyerek anyját az ágyban találom.

— *Tavaly óta vagyunk itt a vagonban. Vasuti munkás a férjem, itt dolgozik a nyugatinál. Szegény kis gyerekeimet nem tudom gondozni. A nagyobbik lányom — 16 éves — főz ránk.*

Előkerül az apjuk, megtört, elkecseregett ember.
— Csak írja meg, uram — mondotta —, hogy borzalmas ez a mi életünk. A gyerekeknek nincs magukra veenni valójuk. Inasnak mehetne az egyik fiú, de így rongyosan, meztelül mit kezdjek vele? Nincs fánk, amivel tüzelhetnék. *Az egész telep ja után fultok, de mindig lekeésünk véle, mert a városiak elkapkodják.*

Az apró pléhtüzhelyen — ilyen van a legtöbb vagonban — láda és butorroncsok égnék. Egy kis szellő kerekedik és a füst gyszerre megtölti a vagon. A beteg asszony köhögni kezd.

(Köhög a gyerek.) Az egyik vagon előtt másfélszentendős fucska köhög erősen. Sápadt asszony fogad a kocsiban:

— Hát gyerekünk van, az úram úrnok az egyik fővárosi hivatalnál.

Négy lánykát találok lerongyolt állapotban.

— Ruhát szerezzenek nekik, hisz nem járhatnak a lányok iskolába.

— Mióta köhög a kicsike?

— Pár napja, kérem. A nyáron majd elpusztultunk a forróságtól. *Az éjszakát szinte mindenki meztelenül vagy a vagon alatt a földön töltötte. Most pedig itt a hideg. A gyerekeket is ruhában fektetjük le és reggelre egészen elkékülnek szegénykém a hidegtől. Hiába dugóssuk be a repedéseket, alulról-fölülről betödul a metsző hideg levegő. Aludni se tudunk tőle. A kicsike is ettől fázott meg. Hiába fűtünk be a kevés fánkkal, amit magunkkal hoztunk; alig hogy kiatszik a tűz, a meleg elpárolog egyszerre. Még szerencse, hogy a nappalok nem hidegek.*

(*Ha esik az eső.*) Vasuti munkás, három gyerekkel: 4, 5 és 1 esztendősek. A padlón hézagok, a tető rossz, az ajtó nem záródik teljesen. Itt is köhögnek a gyerekek.

— Ha az eső esik — mondotta az asszony —, tiz csöpp közül nyolc biztosan becsik a vagonba. Butorunk, ágy-nemünk átázik tőle. *Edényeket rakunk a cspegek alá, elhúzzuk a szekrényt, ágyakat és így próbálunk menekülni az elázás elől. A padlón repedések vannak és ez még „szerencse” az esőben, mert máshol bizony ilyenkor csinos töcskék keletkeznek a kocsiban.*

(*Betegség, járvány.*) Egy, az intelligenciához tartozó család vagonjában lázas beteg lánykát találunk. Ő is megfázott.

— A férjem tüdőcsnehurtot kapott, én is beteg lettem. Az orvost várjuk. Hetenként kétszer kijön ide az orvos, csak be kell jelenteni a betegséget a menekültügyi irodában. *Ejszaka véges-végig köhögnek a vagonokban; olyan ez, mintha végig ugatás hallatszanék.*

— Fordultak elő járványok a telepen?

— Bizony sokszor. A nyári forróságban sok gyerek bélhurtot kapott. Persze, rossz a táplálkozás. Volt tifusz és vérhas is. Nézze kérem — mondotta —, ott is, amott is a nagy szemétrakásokat. Ezekben halmozódik föl a vagonok szemetje.

Valóban nem messzire bűdösödött tőlünk egy félméter magas öreg szeméthalom.

— Nem régen egy 5 éves fucska belefulladt a szemetesgödörbe.

— *Himlőben öt gyerek halt meg — folytatta —, ahogy én tudom. Nátha, köhögés, rekedés, hasmenés, ebből itt ki nem fogynak. Nem esoda, a vagonokban állandó az éles légvonat. Nyáron sok baj volt a paloskával.*

(*A vagonfalú szülőttjei.*) Ráncosképi, kékszemű csecsemő. Anyja szoptatja éppen. Itt született — a nyáron. Fáradt, szomorú, gondoktól megviselt fiatal asszony közben a 2 éves leánykájával is foglalkozik.

— Szép és egészséges volt a piciny, amikor megszületett, 3200 gram volt a súlya. Most három hónapos és több, mint fél kilóval lefogott. A nyári forróságban bélhuru-

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Helyszám

Szerző:

Cím:

Forrás:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfővárosi házinyomda 1920

tot kapott. Mi, fölöttük is alig bírtuk. A szomszédék két disznaja beledöglött, mi, emberek kibírtuk. De ezt a kis gyereket majdnem elvitte. Most meg hideg van. *Egész éjjel nem merem kibontani és szegénykét már fölmarja a nedvesség. Csak reggel tudom megfürösztetni. Nincs penka, rongyolba burkolom.*

A kislány arcán, kezén zuzott sebeket látok.
— Mi ezt? — kérdezem.

— Tegnapelőtt — egy vigyázatlan pillanatban — kiesett a vagonból. Nem lehet folyton bentartani a gyereket és én egy izgalomban vagyok egész nap a közelben tolató mozdonyok miatt.

(Betegség, halál.) Ahogy leszállunk a kocsiból, egy aszszony vezet arra lázas, beteg fiacskáját, a másikkak ótváros a feje.

— A kórházban nem vették föl. Most szegénységi bizonyítványért megyek. Azt mondták a kórházban, hogy ez szükséges.

Egy másik ember azt mondja el, hogy *nemrég egy 6 éves fiúcskát gázolt el a vonat.*

— *Egy 9 éves fiút — tessz hozzá — fogócskázás közben gázolta el a tolató mozdony.*

(Szórakoznak a gyerekek.) Egyik helyen apró kislányka ül a síneken. Nagy élvezettel köpköd a sinre és kezecskéjével tisztára surolja. Más gyerekek a vagonok alatt bujkálnak, fogócskáznak a három lépés széles utcában. Iskolába sokan nem járnak, mert nincs ruhájuk. Egy részük a városligetbe megy játszani. Külön típus a *kolduló gyerek*, aki föl száll a vonatokra és az utasoktól koldul. Nagy erkölcsi veszedelmet jelent a gyerekekre a közeli raktárakban és vonatokban előforduló sok lopás. Valóságos iskolája ez a környezet az ilyen eseményeknek.

— A városi gyerekek jönnek át a kerítésen szemet lopni — mondja az egyik fiú — és ránk fogják.

Helyzetkép.

Igy megy a panasz sorba-végbe. Nincs ruha, nincs cipő, nincs tüzelőszer, az éjszakák borzalmas hidegek máris, a táplálkozás nyomorúságos s a gyerekek egymásután betegeszennek meg. Balesetek veszedelme állandó rémületben tartja a szülőket, *hisz a gyereket nem lehet*

egész nap a vagonbörtönben tartani. Az erkölcsi züllés veszedelme ugyancsak fenyegeti az ép erkölcsi érzékkel a végekről e vándoréigány életbe zuhant apróságokat. *Nagy az iskolakerülés.* Van egy 1½ éves gyerek, anyja nincs, az apja munkába jár, a kicsike magára marad a vagonban, onnan kandikál ki. Szerencsére, hogy az érző szívű szomszédok adnak neki és 3 éves kis testvérének valami meleg ételt, mert nincs aki főzzön rájuk...

Az állam és a társadalom segítségét sürgősen koncentrálni kell ezekre a szegény apró hontalanokra. A hidegek borzalmai gyorsítsák meg az illetékes hivatalok segítő tevékenységét. A vagonok nedves, szeles, fagyos világában ezt a sok, értékes fajerőt képviselő gyereket most már hetekig sem szabad ott tartani, hogy bekertültünk az őszbe. Addig is, azok, akik segítséget visznek számukra, *legyenek az elosztásnál igazságosak.* Állítólag a menekültek elhelyezése november 1-ig megtörténik. Kívánatos, hogy így legyen, kívánatos, hogy e jobb sorsra érdemes emberek megint ne csalódjanak. Mert itt nem csak csalódásról, hanem emberek százainak életéről van szó. És még egy szempontot e kérdéshez általánosságban. Nagyon kívánatos lenne, ha *a sajtó egy része óvatosan kezelné a „hazaárulási” híreket* azokkal szemben, akik a kényszernek engedve, valamely szerepet az elszakadt részekben elvállalnak. A menekülések egyik jelentős motívuma — az atrocitások mellett — az a félelem is, hogy aki ott marad és bármily kis szerepet, hivatalt vállal — az anyahaza részéről erkölcsi megbélyegzés alá kerül. A menekülések ilyen aránya katasztrófát jelenthet ránk, de a menekültekre is. Legalább innen ne éleszszék a pánikot

Sz. S.